

Lənkəranın termal və mineral suları Azərbaycanın mühüm sərvətlərindəndir

Onlardan səmərəli istifadə olunması vacib bir məsələ kimi gündəmə gətirilməlidir

Neron Babaxanov, İsmayıl Əliyev,
Bakı Dövlət Universitetinin professorları

Dövlət Turizm Agentliyinin məlumatına görə, 2019-cu ilin yanvar-sentyabr aylarında Azərbaycana gələn xarici turistlərin sayı keçən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 9,6 faiz artaraq 2,4 milyona çatıb. Sentyabr ayında olduğu kimi, ilin əvvəlindən gələnlərin əksəriyyətini (1,26 milyon nəfər və ya 52 faiz) Rusiya və Gürcüstan vətəndaşları təşkil edir. Gürcüstan üzrə artım 94,5 min nəfər (21,7 faiz) olmuşdur. Ən yüksək artım İran və Mərkəzi Asiya ölkələrindən gələn turistlərin sayında müşahidə olunub. İran üzrə 2 dəfə, Mərkəzi Asiya ölkələri üzrə isə 88 faiz artım qeydə alınıb.

Ölkəyə gələn əcnəbilərin 6,7 min nəfəri və ya 13 faizdən çoxu Gürcüstanın, 5,3 min nəfəri və ya 8 faizdən çoxu Rusiyanın payına düşür. Mərkəzi Asiya ölkələrindən gələn turistlər arasında Türkmənistandan gələnlərin sayı ötən illə müqayisədə 231 nəfər (8 faiz) artıb. Cənubi Asiya ölkələri arasında Hindistandan gələn 3 min (83,7 faiz), Yaxın Şərq ölkələri arasında Səudiyyə Ərəbistanından gələn 3,8 min (96,1 faiz) turist sayında da kəskin artım müşahidə olunur. Bu turistlər Azərbaycanın digər bölgələri ilə yanaşı, ölkəmizin dilbər guşələrindən biri olan Lənkərana da səyahət edirlər.

Lənkəran rayonunun sahəsi 1540 kvadratkilometrdir, bunun da 700 kvadratkilometr hissəsində 36 mineral su mənbəyi yerləşir. Bakıdan bu rayonun mərkəzinədək olan məsafə 268 kilometrdir. Lənkəran rayonu Azərbaycanın cənub-şərqində, Xəzər dənizinin qızıl qumlu sahilində, zümrüd rəngli Talış dağlarının ətəyində yerləşir. Rayonun relyefində əsas yeri Lənkəran ovalığı və Talış dağları tutur. Hündürlüyü 2493 metr təşkil edən Kəmərgöy zirvəsi Talış dağlarının dəniz səviyyəsindən ən yüksəkdə olan hissəsidir.

Rayonun iqlimi Azərbaycanda ən rütubətli iqlimdir, burada yağıntıların miqdarı ildə 1402 millimetr təşkil edir. İqlimin rütubətli subtropik olması rayonun quru, isti yayı, mülayim qışı ilə xarakterizə edilir. Lənkəranda orta illik temperatur müsbət 11-140 C-yə, yanvar ayında mənfə 1-40 C-yə çatır. İyulda orta temperatur müsbət 22-260 C olur. Rayonda yay aylarında cənub-qərb, qış aylarında qərb və şimal küləkləri üstünlük təşkil edir.

İqlimin subtropikliyi, quraq isti yayı, sərin qışı, ərazisinin 25 faizini tutan qiymətli ağac növləri, Xəzər dənizinin mülayim suları və çimərlikləri, tarixən əhalinin müalicəsi üçün istifadə edilən termal və mineral suları Lənkəran ərazisini hələ qədimdən məşhurlaşdırmışdır. Rayonun ərazisində il boyu mövcud olan yaşıllıqlar, müxtəlif istiqamətli (xüsusiyyətli) qoruqlar, tarixi, mədəni, dini və təbiət abidələri, Azərbaycanın ən mühüm kurort-rekreasiya resurslarının inkişafı bu bölgənin ölkənin ən böyük turizm rayonuna çevrilməsinə zəmin yaratmışdır.

Lənkəran rayonunda termal və mineral sular Azərbaycanın digər bölgələrinə nisbətən daha çoxdur. Onlar tarixən müxtəlif alimlər tərəfindən, o cümlədən geoloqlar, hidrogeoloqlar, tibb mütəxəssisləri, kimyaçılar, hətta bir nəfər azərbaycanlı coğrafiyaçı tərəfindən ətraflı tədqiq olunmuşdur. Lənkəranın termal və mineral suları Çar Rusiyası dövründə ətraflı öyrənilmişdir. Bunun əsas səbəbi Çar Rusiyası dövründə Azərbaycan ərazisində xidmət edən rus əsgərlərinin istirahəti və müalicəsi üçün onlardan xüsusi istifadə edilməsi olmuşdur. Digər tərəfdən, bu ərazilərin füsunkar təbiəti, onun Xəzər dənizinin ətrafında yerləşməsi, İran və digər Yaxın Şərq ölkələrinə yaxınlığı, həm də çoxsaylı termal və mineral suları buraya diqqəti daim artırmışdır.

Çar Rusiyası dövründə Lənkəranın termal sularının öyrənilməsinə böyük maraq göstərilə də, sovet hakimiyyəti illərində bu sahənin öyrənilməsinə yalnız keçən əsrin 50-ci illərində diqqət ayrılımış, o qədər də praktik əhəmiyyət kəsb etməyən kiçikhəcmli məqalələr nəşr olunmuşdur.

"Azərbaycan" qəzetinin oxucularının diqqətini azərbaycanlı coğrafiyaçı mütəxəssis Məmmədli bəy Şəfiyevin Lənkəranın termal və mineral suları haqda yazdıqlarına cəlb etmək istəyirik. Onun bu sahəyə aid dərc etdirdiyi çoxsaylı məqalələr xüsusi maraq doğurur və qürur hissi keçirməyimizə səbəb olur. Onun xüsusi olaraq 1854-cü ildə Rusiya Coğrafiya Cəmiyyətinin xəbərlərində (Xİ 20td V) çap etdirdiyi "Lenkoranskiye mineralniye istoçniki" məqaləsini və sonrakı illərdə "Kavkaz" qəzetinin 76-cı və digər nömrələrində dərc olunmuş maraqlı məqalələri bu gün də öz əhəmiyyətini saxlayır. Məmmədli bəy Şəfiyevin yazdığı məqalələr Lənkəranın ərazisi, onun burada yaşadığı dövrdə bulaqların sayı, hərərəti (+33 +370 C), mineral suların hansı xəstəliklər üçün müalicəvi əhəmiyyət daşıması, onlardan necə istifadə edilməsi qaydaları, kimyəvi tərkibi, mineral su mənbələrinə gedən yolların vəziyyəti və s. haqda çox müfəssəl məlumat verir. Məmmədli bəy Şəfiyevin məqalələrində rayonun ərazisində olan termal və mineral

suların Lənkəranda hansı məsafədə yerləşməsi, mövsüm ərzində müalicə olunanların sayı və s. haqqında da məlumatlar öz əksini tapıb.

Termal sulardan əlavə, rayonun ərazisində iki soyuq mineral su mənbəyi də mövcuddur. Onlardan biri Alaşa kəndindən 3 verst (3,15 km), digəri isə Lənkəranda 18 verst (18,9 km) məsafədə yerləşir. Digər duzlu, acı tərkibli mineral su Siyaku kəndində, Lənkəranda 18 verst (18,9 km), Qotur su isə Lənkəranda 15 verst (15,75 km) məsafədədir. Mövsüm ərzində burada təxminən 250 nəfər şəraitəz vəziyyətdə pulsuz müalicə almış. 14 vanna otağından 5-i xəstələrə xidmət göstərmiş. Mövsümdə burada 300 nəfər revmatizm və dəri xəstəliklərindən müalicə olunmuş. Vannadan istifadənin bir günlük haqqı ovaxtkı pulla 10 qəpik, bir nömrə üçün istifadə isə 75 qəpiyə bərabər imiş.

Məmmədli bəy Şəfiyevin Lənkəranın termal və mineral suları haqda verdiyi məlumatları belə ətraflı xarakterizə etməyimizin səbəbi ötən 160 il ərzində müalicə məqsədilə istifadə olunan həmin suların tərkibində nə kimi dəyişikliklərin baş verməsindən bəhs etməkdir.

Çar Rusiyası dövründən fərqli olaraq, sovet dövründə Lənkəranın termal və mineral suları ümumi şəkildə öyrənilməkdə davam etmişdir. Aparılan tədqiqatlar mətbuat orqanlarından biri olan "Ekonomiçeskiy Vestnik" aylıq jurnalının nömrələrində ara-sıra çap edilərək öz əksini tapmışdır. Jurnalın 29 fevral 1924-cü il sayında Bakıda çap olunmuş "Mineralniye istoçniki kurortov Azerbaydjana" (səh.15-19) məqaləsində Azərbaycanın bütün 10 uyezdi üzrə göstərilən mövzu ətraflı xarakterizə edilmişdir.

1857-ci ildə və sonrakı 30 il ərzində əsasən "Kafkaz" qəzetində Lənkəranın mineral suları haqqında çoxsaylı məqalələr dərc olunmuşdur. Həkim D.M.İlyinin araşdırmalarının nəticələri 1875-ci ildə geniş təsvir edilmişdir. 1892-ci ildə A.Konsin Lənkəran suları haqqında qısa təsviri məlumatlar vermişdir. Daha sonra 1916-cı ildən başlayaraq Lənkəran mineral suları haqqında V.M.Vodoyavlenskinin, Q.F.Çurkinin, A.Marinin, A.Ələsgərovun və başqalarının apardıqları tədqiqatları göstərmək olar.

Göstərilən sahənin sovet hakimiyyəti illərində inkişafı, onlardan səmərəli istifadə yolları heç də Azərbaycan Respublikasının səlahiyyətləri dairəsində olmamışdır. Sübut üçün deyək ki, bu məqalənin müəlliflərindən biri - Neron Babaxanov keçən əsrin 60-cı illərində, Azərbaycan Dövlət Universitetinin tələbəsi olduğu zaman ABŞ-ın Xəzər dənizi sahillərinin turizm məqsədilə uzunmüddətli icarəyə verilməsinə dair yaradılmış tədqiqat qrupuna daxil edilmişdi. Göstərilən layihə axtarıqlarının Azərbaycan Respublikası və ABŞ mütəxəssisləri tərəfindən müsbət mənada yekunlaşdığı bir ərafədə SSRİ dövlətinin rəhbərliyi onun həyata keçirilməsinin məqsədəuyğun olmadığı haqda Azərbaycan rəhbərliyini xəbərdar etmişdi. Əgər göstərilən layihə o vaxt baş tutsaydı, Azərbaycanın Xəzər sahillərində ABŞ hökuməti hesabına tikiləcək bütün qurğu və tikililər müəyyən vaxtdan sonra, layihədə göstəriləni kimi, təmənnəsiz ölkəmizə veriləcəkdi. Layihədə əsas diqqət Lənkəran-Astara rayonlarının Xəzər dənizi sahili boyu ərazilərinə yönəldilmişdi.

Azərbaycan müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra bu sahənin inkişafına xüsusi diqqət yetirilir. Bunu nəzərə alaraq, məqsədimiz yaxın gələcəkdə göstərilən sahənin səmərəli istifadə edilməsi, Azərbaycan üçün nə kimi əhəmiyyəti olacağı barədə oxuculara məlumat verməkdir.

Sovet hakimiyyəti illərində Lənkəran rayonunun termal və mineral sularının elmi cəhətdən öyrənilməsində xüsusi xidmətləri olanlardan M.A.Qaşqayın fundamental əsərini ("Mineralniye istoçniki Azerbaydjana", Baku,1952, 503 s.) və Ə.Q.Əsgərovun yazdığı ("Mineralniye istoçniki Azerbaydjanskoy SSR", Baku,1954, 334 s.) monoqrafiyalarını göstərə bilərik. Tam məsuliyyətlə deyə bilərik ki, göstərilən alimlərin monoqrafiyaları çap olunduğu vaxtdan 70 ilə yaxın vaxt keçsə də, sonrakı illərdə bu elmi istiqamətdə Azərbaycanın termal-mineral suları haqqında belə qiymətli əsərlər nəşr olunmamışdır. Ə.Q.Əsgərovun qeyd edilən monoqrafiyasında daha çox "coğrafiyilik" müşahidə edildiyindən bu məqalədə əsas diqqət, müəllifin yazdığı kimi, Lənkəran rayonu ərazisində olan 36 termal və mineral bulağın öyrənilməsinə həsr olunmuşdur. Bunlardan ən əhəmiyyətliyə 11 çıxışı olan İbadi su, 13 çıxışı olan Meşə su, 3 çıxışı olan Qavzaur, 2 çıxışı olan Xafiyogen termal sularını göstərmək olar.

Müəllif İbadi suyun Lənkəranda 14,5 kilometr şimal-qərbdə yerləşdiyini qeyd edərək, onun mövcud 11 çıxışının hər birini ətraflı xarakterizə etmişdir. İbadi suyun kimyəvi tərkibi, qoxusu, hərarəti, debiti və s. göstəriciləri haqda monoqrafiyada ətraflı məlumat verilib. Monoqrafiyada 11 çıxışı olan bu suyun debitinin bir milyon yüz əlli min litr/gün olduğu göstərilir.

Müəllif həmçinin Meşə su termal suyunu xarakterizə edərək onun Lənkəranda 12 kilometr şimal-qərbdə Qamaru çayı yatağında, dəniz səviyyəsindən 55 metr yüksəklikdə yerləşdiyini, bir-birindən 80 metr aralıda 13 çıxışının mövcud olduğunu qeyd etmişdir. Meşə su termal suyunun 13 çıxışı ilə birgə debiti 1 milyon litr/gün təşkil edir. Ə.Q.Əsgərovun yazdığına görə, 70 il öncə Azərbaycanın ayrı-ayrı bölgələrindən kurort mövsümü ərzində bura müalicə və istirahət üçün gələnlərin sayı 4-5 min nəfər olmuşdur.

Qavzaur termal suyu Lənkəranda 14 kilometr şimal-qərbdə Qavzaur çayının sağ sahilində yerləşir. Suyun hərarəti 420 C olub, debiti 129 600 litr/gün təşkil edir. Mövsüm ərzində burada 2500 xəstə şəfa tapır. Göstərilən termal suyun digər iki çıxışı da müəllif tərəfindən monoqrafiyada ətraflı xarakterizə edilmişdi.

M.A.Qaşqay isə yazdığı monoqrafiyada Lənkəranda 14 kilometr qərbdə, 702 kvadratmetr ərazidə yerləşən əsas termal suları ümumi şəkildə xarakterizə edir. Bu termal sulardan XVIII əsrin əvvəllərindən başlayaraq yerli əhalinin müalicəvi məqsədlər üçün istifadə etməsi və onun nəticələri ətraflı göstərilir.

M.A.Qaşqayın qeyd etdiyi kimi, göstərən sulardan istifadə edən xəstələrin səhhəti 3-4 gün ərzində kəskinləşsə də, daha sonra onların yaxşılaşması və sağalması müşahidə edilib. Başağrısı, başgicəllənməsi, dəridə olan qaşınmalar, xroniki revmatizm, əzələlərin revmatik pozulmaları, əsəb xəstəlikləri, onurğa ağrıları və digər xəstəlikləri olan insanların sağalması göstərilir.

M.A.Qaşqayın yazdığına görə, Aşağı Lənkəran mineral suları 780 kvadratmetr sahəsi olan ərazidə yerləşib, suyun hərarəti müsbət 41,3-430 C, debiti təxminən 565 000 litr/günə bərabər olub.

Aşağı Lənkəran mineral suları, Lənkəranda 12 kilometr məsafədə Həyat-Xana yaşayış məntəqəsindən şimalda, dəniz səviyyəsindən 30-40 metr yüksəklikdə yerləşib, ümumi debitinin üç yüz min litr/gün olduğu qeyd edilir.

Məqalə müəllifləri bir çox Avropa ölkələrində termal sulardan necə istifadə edilməsinin şahidi olmuşlar. Məsələn, Macarıstanda əhalisi 8-9 min nəfər olan kiçik yaşayış məntəqələrində olan termal su ərazilərində 150-dən çox mehmanxana, hotel, kempinq və s. fəaliyyət göstərir. Hər il bura müalicə olunmaq üçün 100 minlərlə turist gəlir. Göstərilən qəsəbədə termal sulardan istifadə işsizlik və s. sosial problemlərin həllinə də öz müsbət təsirini göstərir.

Azərbaycanda turizmin inkişaf etdirilməsi üçün termal sular da geniş imkanlar açır. Təəssüf ki, Azərbaycanda onların sayı bugünə qədər dəqiq müəyyən edilməmişdir.

Ölkəmizdə, o cümlədən Lənkəranda turizmin inkişaf etdirilməsi üçün hər cür imkanlar var. Bu imkanlardan ən əsası termal və mineral sulardır. Azərbaycan müstəqillik əldə etdikdən sonra ölkəmizdə, o cümlədən Lənkəranda çoxsaylı hotellər, kempinqlər tikilib istifadəyə verilmişdir. Bu da həmin sulardan daha çox insanın istifadə etməsinə imkan yaradır.

Bu gün üçün həmin obyektlərin sayı Lənkəranda cəmi 26-dır. O cümlədən on yeddisi hotel, ikisi istirahət mərkəzi, ikisi müalicə məqsədilə sanatoriya, üçü hoster (ev tipli), biri motel və biri qonaq evi olaraq Azərbaycandan və xarici ölkələrdən gələn turistlərin istifadəsinə verilir. Qeyd edək ki, 2006-cı ildə Lənkəranda cəmi altı turist obyekti fəaliyyət göstərirdi. Lənkərana gələn turistlərin sayı sürətlə artaraq 2016-cı ildə 16120 nəfər (7 faizi xarici), 2017-ci ildə 21843 nəfər (14 faizi xarici), 2018-ci ildə 27546 nəfər (16 faizi xarici), 2019-cu ilin 9 ayında isə 25 926 nəfər (14 faizi xarici) olmuşdur. Burada müalicə alanların sayı isə müvafiq olaraq 2016-cı ildə 94 nəfər, 2017-ci ildə 128 nəfər, 2018-ci ildə 139 nəfər olmuş, 2019-cu ildə isə hələlik 309 nəfərə çatmışdır. Bu da Lənkəran üçün o qədər də yüksək göstərici deyil.

2019-cu ildə Lənkəranda istifadəyə verilmiş 9 mərtəbəli, dünya standartlarına cavab verən "Lenkoran spring" istirahət-müalicə kompleksində 300 nəfər daimi işlə təmin olunmuşdur. Kompleksdə 13 nəfər həkim çalışır. Onlar bura tək istirahət üçün deyil, eləcə də müalicə olunmaq üçün gələnlərə yüksək səviyyədə pulsuz xidmət göstərirlər.

Bəzi məlumatları dəqiqləşdirmək üçün Lənkəran Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Taleh Qaraşova telefonla müraciət etdik. Onun göstərişi əsasında bu sahəyə baxan rəhbər işçi bizimlə təcili əlaqə saxlayıb lazımı məlumatları söylədi.

Dünyada turizmin inkişaf etdiyi ölkələrə gələn gəlirlərin 30-40 faizi əsasən ekskursiyalar hesabına əldə edilir. Azərbaycanda isə ekskursiyaların nə qədər gəlir gətirdiyini dəqiq deyə bilməsək də, onun təxminən bir faiz təşkil etdiyi məlumdur. Buna əsas səbəb göstərilən sahəyə dair təbliğatın müntəzəm aparılmaması, digər tərəfdən isə turist obyektlərinin yerləşdiyi ərazilərdə onların maraq göstərdiyi obyektlərin olmamasıdır. Bəs Azərbaycanın tarixən ən çox turizmin inkişaf etdiyi bölgələrindən biri olan Lənkəranda necə? Fikrimizcə, Lənkəran və onun ətrafında ekskursiyalar üçün o qədər gəzməli, görməli yerlər var ki, onların da bir qismi məqalənin əvvəlində qeyd edildi. Bölgənin xarici ölkələrə yaxınlığı, Xəzər dənizi ilə əhatələnməsi və s. burada saysız-hesabsız ekskursiyalar təşkil etməyə imkan verir. Ancaq bunun üçün Lənkəranın turizm obyektlərində çalışanların, müvafiq nazirliklərin və s. qurumların ekskursiyalara münasibətinin kəskin surətdə dəyişilməsi lazımdır.

Bunun üçün adıçəkilən sahəyə xidmət göstərən ixtisaslı, bölgəni çox yaxşı bilən kadrların olması vacibdir. Lənkəranın turist obyektlərində apardığımız sorğular nəticəsində bəlli oldu ki, göstərilən sahənin inkişaf etməməsinin əsas səbəbi yerlərdə mövcud obyektlərin özəlləşdirilməsi, onlardan şəxsi rifah halının yaxşılaşdırılması üçün istifadə edilməsidir.

Azərbaycanda mövcud olan termal və mineral bulaqlar özəlləşdirilərkən bəzi hallarda qanun pozuntularına yol verilir. Belə ki, sovet hakimiyyəti illərində beynəlxalq turist marşrutlarına daxil edilmiş müalicə mərkəzləri indi yerli iş adamları tərəfindən özəlləşdirilir. Sonradan mərkəzin maddi-texniki avadanlıqları, bir sözlə, nəyi varsa satılır və həmin şəxs "bura mənimdir" deyərək obyektin fəaliyyətini dayandırır.

İnsanların sağlamlığını və istirahətini təmin edən termal sular istifadə edilmədən Xəzər dənizinə axıdılır. Bu kimi hallara Xaçmaz, Kürdəmir və digər rayonlarda olduğu kimi, Lənkəranda da rast gəlinir. Buna qətiyyənlə yol vermək olmaz.

Lənkəranın termal sularından səmərəli istifadə edilməməsinin əsas səbəblərindən biri beynəlxalq aləmə çıxışının olmamasıdır. İnsanlar evində kompüterə baxaraq dünyanın ən məşhur termal sularından istifadə edilməsi, mövcud kurortlar, istirahət yerləri haqqında istədikləri məlumatı ala bilirlər. İl ərzində göstərilən şəfa mərkəzinə əvvəlcədən nə vaxt gəlmək haqqında sifariş etmək imkanı qazanırlar. Xarici ölkələrdə belə müalicə mərkəzləri barədə reklam işlərinin aparılmasının səbəbi nədir? Niyə biz sözügedən sahədə bu və digər məsələlərə aid suallara cavab tapmaqda çətinlik çəkirik?

Məqalə müəllifləri termal və mineral sulara dair çoxsaylı elmi-publisistik yazılarında bütün bu suların yerləşdiyi ərazilərə dair xəritələrin nəşr edilməsinə önəm vermirlər. Halbuki xarici ölkələrdə bütün müalicə və istirahət mərkəzlərinin xəritə sxemlərinin geniş tirajla çap edilməsi xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Belə xəritə sxemlərdə turist məkanının özü və ətraf ərazilər haqqında geniş məlumat verilir.

Təəssüfləndirici haldır ki, respublikamızın Lənkəran kimi turist zonasının şəfa mərkəzləri haqqında nədənsə bugünkü özündə ətraflı məlumatları birləşdirən bukletlər çap olunmamışdır. Belə bukletlər buraxılmalı və istirahətə gələn hər bir vətəndaşa təqdim edilməlidir.

Məqalənin nəşrə hazırlanması ərəfəsində Avropadan Bakıya qonaq gəlmiş dostumuz, ixtisasca həkim olan professor söylədiklərimizə istinadən bildirdi ki, siz dünyanın ən zəngin insanlarısınız: "Çünki belə zəngin resurslarınız var. Dünyada hazırda özünüzün neftiniz və təbii qazınızla məşhursunuz. Ancaq bir neçə ildən sonra özünüzün tükənməz sərvəti olan termal və mineral suların səmərəli istifadə etməklə də şöhrət qazana bilərsiniz".

Qonaq bizimlə birlikdə milyonlarla insana şəfa verə biləcək Lənkəranın termal sularının çox qisminin istifadə edilmədən Xəzərə axıtılması əleyhinə olduğunu bildirdi.

Lənkəran rayonunda turistlər və istirahət edənlər üçün ekskursiyalar təşkil etməklə də rayon büdcəsinə çox böyük gəlir gətirmək olar. Xəzərin sahilində yerləşən Talış dağlarının çox qiymətli ağac növləri ilə zəngin meşələrinə, sürətlə inkişaf etməkdə olan çayçılıq və çay emalı müəssisələrinə, subtropik meyvə bağlarına, tarixi, dini abidələrinə, Xəzər dənizinin rayonun cənubunda yerləşən çimərliklərinə gəzintilər turistləri valeh edir. Bakı şəhərinə, İran və Yaxın Şərqi ölkələrinə, Rusiyaya, Qazaxıstana, Türkmənistanın Xəzər dənizi vasitəsilə turlar təşkil etməklə Lənkəranı yaxın illərdə Azərbaycanın əsas istirahət və müalicə mərkəzindən birinə çevirmək mümkündür.

Sonda onu da qeyd etmək istərdik ki, Lənkəranda mövcud mineral suların debiti bir sutka ərzində 20 milyon litrə bərabərdir. Azərbaycanın heç bir bölgəsində bu qədər debiti olan termal və mineral sular yoxdur. Odur ki, həmin termal və mineral su resurslarından tam və səmərəli istifadə edilməsi vacib bir məsələ kimi gündəmə gətirilməlidir.